

1. Introducere

1.1. Scopul lucrării

Problematika politicilor Uniunii Europene acoperă un spectru amplu de domenii. Având în vedere complexitatea materiei, lucrarea punctează aspectele juridice esențiale, urmărind fixarea unui cadru de referință.

Politicile prezentate au fost selectate pentru că oferă o privire cât mai nuanțată asupra domeniului. Sunt cele mai vechi și simbolice (*politica agricolă comună*) sau cele mai noi (*politica digitală*), sunt complexe și cu un vast impact (*politica comună a transporturilor*), exclusive (*politica monetară*), strâns legate de suveranitatea națională (*cooperarea judiciară în materie penală*), transformatoare pentru sistemele de drept naționale (*cooperarea judiciară în materie civilă*) sau sunt încă reglementate la nivel interguvernamental (*politica externă și de securitate comună*).

În linii generale, lucrarea prezintă, în cazul fiecărei politici, problematica generală, baza legală principală, evoluția, obiectivele, competența, conținutul, jurisprudența recentă și anumite concepte cheie.

Un aspect esențial pentru înțelegerea politicilor Uniunii Europene este rolul jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, în calitatea sa de izvor de drept. Pentru a oferi o perspectivă facilă lecturii, dar aproape de expresia Curții, jurisprudența este selectată și este reprodusă în partea finală a fiecărui capitol din Raportul anual oferit de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

1.2. Structura lucrării

Lucrarea are opt capitole.

Capitolul 1, introductiv, oferă o privire de ansamblu asupra tuturor politicilor și competențelor UE înscrise în tratate, indicând principiile, categoriile de competențe și relația dintre competențe și politicile interne și externe.

Capitolul 2 are în vedere **politica agricolă comună**, care are o importanță simbolică pentru UE și care a dominat, de-a lungul timpului, agenda integrării europene.

Politica comună a transporturilor (*Capitolul 3*) prezintă cel mai bun exemplu de complexitate a reconcilierii diferitelor priorități dintre dezvoltarea economică și mediu, recunoscând, în același timp, prioritățile sociale.

Problematika juridică acoperită de Spațiul de libertate, securitate și justiție este extrem de complexă și de vastă (controlul frontierelor, azilul și imigrarea; cooperarea judiciară în materie civilă; cooperarea judiciară în materie penală și cooperarea polițienească). Spațiul juridic european în domeniul **cooperării judiciare în materie penală** (*Capitolul 4*) este concretizarea ideii unității europene, în lumina dependenței reciproce a sistemelor juridice naționale.

Capitolul 5 are în vedere **cooperarea judiciară în materie civilă**, situată la răscrucea dintre dreptul procedural, dreptul internațional privat și dreptul UE.

Sub cupola Uniunii Economice și Monetare se află două politici asimetrice. **Politica monetară** (*Capitolul 6*) reprezintă un domeniu care este în competența exclusivă a UE, iar politica economică se regăsește în zona competențelor de coordonare.

Reglementarea domeniului digital (această *terra incognita*) implică formarea unor noi paradigme în spațiul juridic. **Politica digitală** (*Capitolul 7*) nu are neapărat caracteristicile unei politici conturate, deși este o problematică ce ține de nivelul orizontal al acțiunilor UE.

Acțiunea externă a UE cuprinde politici și mecanisme diverse, unele aflate în competența exclusivă a UE (politica comercială comună) și altele, cum este **politica externă și de securitate comună** (*Capitolul 8*), situate în cadrul interguvernamental al adoptării deciziei.

1.3. Politicile și competențele Uniunii Europene

1.3.1. Principiile

Orice acțiune a UE răspunde, mai întâi, următoarelor întrebări:

Îi atribuie Tratatul Uniunii posibilitatea să acționeze în respectiva situație?

În ce măsură poate UE acționa?

În ce situație pot acționa statele membre și când Uniunea Europeană?

Acțiunea Uniunii Europene se bazează pe existența unui **temei legal** în cadrul tratatelor. Fără atribuirea unei competențe în respectivul domeniu, a unui temei legal, Uniunea nu poate adopta vreo măsură. Acesta este **principiul atribuirii**.

În temeiul principiului atribuirii, Uniunea acționează numai în limitele competențelor care i-au fost atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite prin aceste tratate. Orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre¹.

În situația în care competența de acțiune aparține atât statelor membre, cât și Uniunii, **nivelul** cel mai potrivit pentru luarea unei decizii va fi indicat de către **principiul subsidiarității**.

În temeiul principiului subsidiarității, în domeniile care nu sunt de competența sa exclusivă, Uniunea intervine numai dacă și în măsura în care obiectivele acțiunii preconizate nu pot fi realizate în mod satisfăcător de statele membre nici la nivel central, nici la nivel regional și local, dar datorită dimensiunilor și efectelor acțiunii preconizate, pot fi realizate mai bine la nivelul Uniunii².

Gradul în care Uniunea se va implica trebuie să fie adecvat, **proporțional** obiectivului urmărit.

În temeiul principiului proporționalității, acțiunea Uniunii, în conținut și formă, nu depășește ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor tratatelor³.

Cu alte cuvinte, *delimitarea* competențelor Uniunii este guvernată de principiul atribuirii. *Exercitarea* acestor competențe este reglementată de principiile subsidiarității și proporționalității⁴.

De-a lungul timpului, conturarea, delimitarea competențelor UE a fost realizată și pe calea interpretării tratatelor, oferită de CJUE.

¹ Conform art. 5 alin. (2) din TUE.

² Conform art. 5 alin. (3) din TUE.

³ Conform art. 5 alin. (4) din TUE.

⁴ Conform art. 5 alin. (1) din TUE.

1.3.2. Categoriile de competențe

Vor fi indicate, în cele ce urmează, politicile și acțiunile UE, în funcție de valența lor, internă și externă, și având în vedere categoria de competență atribuită de către tratate¹.

Tratatele recunosc patru categorii de competențe: *exclusive* (art. 3 din TFUE), *partajate* (art. 4 din TFUE), *de coordonare* (art. 5 din TFUE) și *de sprijinire, de coordonare sau completare* (art. 6 din TFUE). Competența în materie de politică externă și de securitate comună poate fi analizată ca o competență specifică, *sui generis*. Art. 114 și 352 din TFUE oferă un temei legal *general* pentru adoptarea actelor UE.

1) Competențe exclusive

Definiția competențelor exclusive, precizată de art. 2 alin. (1) din TFUE, stabilește faptul că, în cazul în care tratatele atribuie Uniunii competență exclusivă într-un domeniu determinat, *numai Uniunea poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie*, statele membre putând să facă acest lucru numai în cazul în care sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii.

Politici interne – exclusive

Domenii de competență	TFUE	
	Titlul I din Partea I	Partea a III-a
1. uniunea vamală	art. 3 alin. (1) lit. (a)	Titlul I
2. stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne	art. 3 alin. (1) lit. (b)	Titlul VII
3. politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro	art. 3 alin. (1) lit. (c)	Titlul VIII
4. conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul	art. 3 alin. (1) lit. (d)	-

Atât delimitarea domeniilor politicii **monetare**, cât și **conservarea resurselor biologice ale mării, în cadrul politicii comune privind pescuitul**, au beneficiat recent de interpretarea CJUE². Astfel, în ceea ce privește politica monetară, Curtea, reunită în Adunarea Plenară, a avut în vedere problematica demarcației între politica monetară și politica economică a Uniunii Europene în cauza *Thomas Pringle v. Guvernul Irlandei ș.a.*³. Hotărârile CJUE în cauzele *Peter Gauweiler ș.a. v. Deutscher Bundestag*⁴ și *Heinrich Weiss*⁵

¹ A. Fuerea, *Dreptul Uniunii Europene – principii, acțiuni, libertăți*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 26-37.

² Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 20 noiembrie 2018, Cauzele conexe C-626/15 și C-659/16, *Comisia Europeană v. Consiliul Uniunii Europene*, ECLI:EU:C:2018:925.

³ Hotărârea Curții (Adunare Plenară) din 27 noiembrie 2012, Cauza C-370/12, *Thomas Pringle v. Government of Ireland ș.a.*, ECLI:EU:C:2012:756.

⁴ Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 16 iunie 2015, Cauza C-62/14, *Peter Gauweiler ș.a. v. Deutscher Bundestag*, ECLI:EU:C:2015:400.

⁵ Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 11 decembrie 2018, Cauza C-493/17, *Procedură inițiată de Heinrich Weiss ș.a.*, cerere de decizie preliminară formulată de Bundesverfassungsgericht, ECLI:EU:C:2018:1000.

vor aduce precizări suplimentare acestei problematice. În acest context, nu este lipsit de relevanță „dreptul de a bate monedă”¹ pentru ceea ce reprezintă UE.

Politici externe – exclusive

Domenii de competență	TFUE	
	Titlul I din Partea I	Partea a V-a
1. politica comercială comună	art. 3 alin. (1) lit. (e)	Titlul II
2. acorduri internaționale	art. 3 alin. (2)	art. 216-219 din Titlul V
3. măsuri restrictive	-	art. 215 din Titlul IV

Politica comercială comună este unul dintre primele domenii declarate de către CJUE ca având o natură exclusivă², anterior înscrierii formale a delimitării competențelor în tratate³. În urma modificărilor⁴ Tratatului de la Lisabona, beneficiază de natura exclusivă⁵ și domeniul comerțului cu servicii și aspectele comerciale ale proprietății intelectuale, precum și domeniul investițiilor străine directe⁶.

Doctrina *competențelor implicite*⁷ ale UE a fost elaborată de CJUE începând cu cauza *Comisia v. Consiliul*⁸. Conform acestei doctrine, Uniunea se bucură de competențe externe nu numai dacă și în măsura în care tratatele conferă în mod explicit astfel de competențe, ci și dacă puterile implicite rezultă din competențele interne.

În ceea ce privește **acordurile internaționale**, art. 3 alin. (2) din TFUE stabilește:

*De asemenea, competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare a acestora*⁹.

Problematika naturii exclusive a competenței de a încheia *acorduri internaționale* în baza art. 3 alin. (2) din TFUE a fost avută în vedere de către Plenul CJUE, în Avizul 2/15 din 16 mai 2017 privind *Acordul de liber schimb cu Republica Singapore*¹⁰.

¹ P. Bernholz, R. Vaubel (coord.), *Explaining Monetary and Financial Innovation: A Historical Analysis*, Ed. Springer, 2014.

² A. Fuerea, *Dreptul Uniunii Europene – principii, acțiuni, libertăți... op. cit.*, pp. 124-152.

³ Opinion of the Court of 11 November 1975, Opinion 1/75, ECLI:EU:C:1975:145.

⁴ M. Krajewski, *The Reform of the Common Commercial Policy*, în A. Biondi, P. Eeckhout, S. Ripley (coord.), „EU Law after Lisbon”, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2012.

⁵ Art. 207 alin. (4) din TFUE.

⁶ F. Ortino, P. Eeckhout, *Towards an EU Policy on Foreign Direct Investment*, în A. Biondi, P. Eeckhout, S. Ripley (coord.), „EU Law after Lisbon... op. cit.”, p. 312.

⁷ P. Craig, G. de Búrca, *EU Law: Text, Cases, and Materials*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2015, p. 308.

⁸ Hotărârea Curții din 31 martie 1971, Cauza 22-70, *Comisia Comunităților Europene v. Consiliul Comunităților Europene*, ECLI:EU:C:1971:32.

⁹ Similar, art. 216 alin. (1) din TFUE prevede că „Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, în cazul în care se prevede astfel în tratate sau în cazul în care încheierea unui acord fie este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate, fie este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii, fie poate influența normele comune ori poate modifica domeniul de aplicare a acestora”.

¹⁰ Avizul Curții (Plenul) 2/15 din 16 mai 2017, *Acordul de liber schimb între UE și Republica Singapore*, ECLI:EU:C:2017:376.

S-a afirmat că art. 3 alin. (2) din TFUE este, de fapt, codificarea celor trei linii de argumentare ale „doctrinei puterilor implicite”, anterior amintită, care oferă Uniunii o competență exclusivă pentru sfera externă¹. Tratatul de la Lisabona codifică, într-o anumită măsură, vasta jurisprudență a CJUE, dar, de la intrarea acestuia în vigoare, „rivalitățile privind competența par să se fi agravat considerabil”, noi hotărâri completând „mozaicul complex al competențelor pe plan extern ale Uniunii și ale statelor membre ale acesteia”².

De asemenea, se consideră că art. 216 alin. (1) din TFUE, care permite încheierea unui acord internațional în cazul în care „este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate”, poate fi echivalentul, în materie externă, al art. 114 din TFUE privind competența generală de armonizare³.

În ceea ce privește **măsurile restrictive**, ce constau în întreruperea sau restrângerea, totală sau parțială, a relațiilor economice și financiare cu state terțe, prevăzute de art. 215 din TFUE, încadrarea acestora în cadrul competențelor exclusive este susținută de o parte a doctrinei⁴.

În temeiul doctrinei preempțiunii, acum codificată prin art. 2 din TFUE, statele membre sunt oprite să adopte măsuri naționale în trei cazuri: în primul rând, atunci când Uniunea are competență exclusivă în domeniu, conform art. 3 din TFUE, în al doilea rând, atunci când Uniunea a exercitat o competență partajată, conform art. 2 alin. (2) din TFUE și, în al treilea rând, când statele membre pot adopta măsuri, dar sunt împiedicate pentru a nu submina *efectul util* al dreptului UE, conform art. 4 alin. (3) din TUE. Măsurile restrictive adoptate în temeiul art. 215 din TFUE fac parte din această ultimă categorie⁵.

În Hotărârea din 19 iulie 2012, cauza *Parlamentul v. Consiliul*⁶, CJUE a avut în vedere alegerea temeiului juridic, în cazul măsurilor restrictive împotriva terorismului, între art. 75 din TFUE (SLSJ) și art. 215 din TFUE (PESC).

Se poate afirma că, deși Tratatul de la Lisabona a marcat dispariția structurii pe piloni care exista anterior, efectuarea unei delimitări între politicile Uniunii este la fel de necesară⁷.

2) Competențe partajate

Potrivit art. 2 alin. (2) din TFUE, în cazul în care tratatele atribuie Uniunii o competență partajată cu statele membre într-un domeniu determinat, Uniunea și statele membre pot legifera și adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic în acest domeniu.

¹ A. Engel, *The Choice of Legal Basis for Acts of the European Union – Competence Overlaps, Institutional Preferences and Legal Basis Litigation*, Ed. Springer, 2018, p. 103.

² Concluziile Avocatului General J. Kokott, prezentate la 31 mai 2018, Cauzele conexe C-626/15 și C-659/16, *Comisia Europeană v. Consiliul Uniunii Europene*, ECLI:EU:C:2018:362.

³ R. Schütze, *European Constitutional Law*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2012, p. 196.

⁴ Pentru detalii, a se vedea R. Schütze, *Foreign Affairs and the EU Constitution: Selected Essays*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2014, pp. 64-65.

⁵ C. Eckes, *Controlling the Most Dangerous Branch*from Afar: Multilayered Counter-Terrorist Policies and the European Judiciary*, în *European Journal of Risk Regulation* vol. 2, nr. 4/2011, pp. 505-522.

⁶ Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 19 iulie 2012, Cauza C-130/10, *Parlamentul European v. Consiliul Uniunii Europene*, ECLI:EU:C:2012:472.

⁷ Concluziile Avocatului General Y. Bot, prezentate la 31 ianuarie 2012, Cauza C-130/10, *Parlamentul European v. Consiliul Uniunii Europene*, ECLI:EU:C:2012:50.

Politici interne – partajate

Domenii de competență	TFUE		
	Titlul I Partea I	Partea a III-a	Partea a V-a
1. piața internă	art. 4 alin. (2) lit. (a)	Titlul I	-
2. politica socială	art. 4 alin. (2) lit. (b)	Titlul X	-
3. coeziunea economică, socială și teritorială	art. 4 alin. (2) lit. (c)	Titlul XVIII	-
4. agricultura și pescuitul	art. 4 alin. (2) lit. (d)	Titlul III	-
5. mediul	art. 4 alin. (2) lit. (e)	-	Titlul XX
6. protecția consumatorului	art. 4 alin. (2) lit. (f)	-	Titlul XV
7. transporturile	art. 4 alin. (2) lit. (g)	-	Titlul VI
8. rețelele transeuropene	art. 4 alin. (2) lit. (h)	-	Titlul XVI
9. energia	art. 4 alin. (2) lit. (i)	-	Titlul XXI
10. spațiul de libertate, securitate și justiție	art. 4 alin. (2) lit. (j)	-	Titlul V
11. obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică	art. 4 alin. (2) lit. (k)	-	Titlul XIV
12. cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	art. 4 alin. (3)	-	Titlul XIX

Competențele partajate reprezintă categoria competențelor „ordinare”, potrivit art. 4 alin. (1) din TFUE. Astfel, competența Uniunii este partajată cu statele membre în cazul în care tratatele îi atribuie¹ o competență care nu se referă la domeniile menționate la art. 3 și 6 din TFUE.

Tratatul precizează, în art. 2 alin. (2) teza a II-a din TFUE, că statele membre își exercită competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența. Din acest motiv, instituind o competență partajată specială, art. 4 alin. (3) din TFUE, privind domeniile cercetării, dezvoltării tehnologice și spațiului, stabilește că:

Uniunea dispune de competență pentru a desfășura acțiuni și, în special, pentru definirea și punerea în aplicare a programelor, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect împiedicarea statelor membre de a-și exercita propria competență.

¹ A. Fuerea, *Brief Considerations on the Principles Specific to the Implementation of the European Union Law*, în LESIJ XXI nr. 1/2014, pp. 49-56.

Politici externe – partajate

Domenii de competență	TFUE	TUE
1. cooperare pentru dezvoltare și ajutorul umanitar	- art. 4 alin. (4) din Titlul I, Partea I - Titlul III, Partea a V-a	-
2. asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări	- Partea a IV-a - art. 355 din Partea a VII-a	-
3. asociere cu drepturi și obligații reciproce	Titlul V, Partea a V-a	-
4. acorduri de vecinătate	-	art. 8
5. acorduri de aderare (extindere a UE)	-	art. 49
6. cooperare consolidată PESC	art. 329 alin. (2) din Titlul III, Partea a VI-a	-
7. cooperare structurată permanentă (apărare)	-	- art. 42 și 46 din Capitolul 2, Titlul V - Protocolul nr. 10

Încă de la început, tratatele europene au autorizat Uniunea să se „asocieze” cu un stat terț. Asocierile Uniunii nu sunt concepute pentru a crea noi norme substanțiale pentru Uniune și statele sale membre. Dimpotrivă, asocierile sunt destinate să *extindă* sfera de aplicare a legislației UE în vigoare și statelor *non-membre*¹. Tratatul prevăd trei forme de asociere:

1. Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări, foste colonii (Partea a IV-a și art. 355 din TFUE)²;
2. Asociere cu drepturi și obligații reciproce (Titlul V, Partea a V-a din TFUE)³;
3. Acorduri de vecinătate (art. 8 din TUE).

3) Competențe de coordonare

În conformitate cu art. 2 alin. (3) din TFUE statele membre își *coordonează* politicile economice și de ocupare a forței de muncă în conformitate cu condițiile prevăzute în prezentul tratat, pentru definirea cărora Uniunea dispune de competență⁴. Domeniile aflate în cadrul acestei categorii de competențe sunt stabilite în cuprinsul art. 5 din TFUE:

¹ R. Schütze, *European Union Law*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2015.

² Decizia 2013/755/UE a Consiliului din 25 noiembrie 2013 privind asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări la Uniunea Europeană (*Decizia de asociere peste mări*), publicată în JO L 344 din 19 decembrie 2013, pp. 1-118, în vigoare de la 1 ianuarie 2014.

³ Conform art. 217 din TFUE, „Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, pentru a crea o asociere caracterizată de drepturi și obligații reciproce, de acțiuni comune și proceduri speciale”.

⁴ A. Fuerea, *Legal Personality and Powers of the European Union*, în LESIJ XVII nr. 1/2010, pp. 204-212.

Politici interne – de coordonare

Domenii de competență	TFUE	
	Titlul I din Partea I	Partea a III-a
1. politica economică	art. 5 alin. (1)	Titlul VIII
2. ocuparea forței de muncă	art. 5 alin. (2)	Titlul IX
3. politica socială	art. 5 alin. (3)	Titlul X

Noțiunea de „a-și coordona politicile” nu este definită de tratat¹. Acesta stabilește o procedură instituțională în care Consiliul are rolul principal, prin care sunt adoptate „orientări generale” și „recomandări”.

4) Competența în materia PESC

Politica externă

Domenii de competență	TFUE	TUE
1. PESC	art. 2 alin. (4) din Titlul I, Partea I	- art. 3 alin. (5) - art. 24, art. 42 și urm. din Titlul V - Declarațiile nr. 13 și nr. 14
2. Politica de securitate și apărare	-	- art. 24, art. 42 și urm. din Titlul V Protocolul nr. 11

În conformitate cu art. 2 alin. (4) din TFUE, Uniunea este competentă, în conformitate cu dispozițiile TUE, să definească și să pună în aplicare o politică externă și de securitate comună, inclusiv să definească treptat o politică de apărare comună.

Competența Uniunii în materie de politică externă și de securitate comună include toate domeniile politicii externe, precum și toate chestiunile referitoare la securitatea Uniunii, inclusiv la definirea treptată a unei politici de apărare comune care poate conduce la o apărare comună².

Art. 24 din TUE indică faptul că politica externă și de securitate comună face obiectul aplicării unor norme și proceduri speciale.

În cadrul principiilor și al obiectivelor acțiunii sale externe, Uniunea desfășoară, definește și pune în aplicare o politică externă și de securitate comună întemeiată pe dezvoltarea *solidarității* politice reciproce a statelor membre, pe identificarea chestiunilor

¹ „Explicația pentru introducerea acestei categorii separate este de ordin politic. Ar fi existat o opoziție semnificativă pentru includerea acestor domenii în cadrul competenței partajate, cu consecința priorității asupra acțiunii statului, în cazul în care UE și-ar fi exercitat competența în acest domeniu. Este la fel de clar că au existat cei care au considerat categoria de sprijinire, de coordonare sau completare ca fiind prea slabă. Aceasta a fost explicația pentru crearea unei categorii separate și amplasarea acesteia după competența partajată, dar înaintea categoriei de sprijinire, de coordonare sau completare” (trad.n.). A se vedea P. Craig, G. de Búrca, *EU Law: Text, Cases, and Materials... op. cit.*, p. 88.

² Conform art. 24 alin. (1) din TUE.

de interes general și pe realizarea unui grad din ce în ce mai mare de *convergență* a acțiunilor statelor membre, conform art. 24 alin. (2) din TUE.

Statele membre *sprijină activ și fără rezerve* politica externă și de securitate a Uniunii, în spiritul loialității și solidarității reciproce și *respectă acțiunea Uniunii* în acest domeniu.

Statele membre conlucrează pentru consolidarea și dezvoltarea solidarității politice reciproce. Acestea „se abțin de la orice acțiune contrară intereselor Uniunii sau care poate dăuna eficienței sale ca forță de coeziune în relațiile internaționale”, conform art. 24 alin. (3) teza finală din TUE.

În ceea ce privește calificarea competenței UE în materia PESC, se poate afirma că, dintre cele patru categorii de competențe stabilite de către tratat, PESC se apropie cel mai mult de categoria competențelor de coordonare. PESC nu se regăsește, în mod evident, în cadrul competențelor exclusive (art. 3 din TFUE) sau de sprijin (art. 6 din TFUE), precizate în mod *exhaustiv* de către tratat. De asemenea, nu poate face parte din categoria competențelor partajate, caracterizată de prioritatea dreptului Uniunii și de faptul ca UE și statele membre nu pot legifera *în același timp*. De fapt, într-o interpretare sistematică a art. 2 din TFUE și a art. 3-6 din TFUE, se poate observa că art. 2 din TFUE stabilește definițiile categoriilor de competențe ce, ulterior, sunt precizate succesiv în art. 3-6 din TFUE. În această logică, art. 2 alin. (3) din TFUE (coordonare) și art. 2 alin. (4) din TFUE (PESC), sunt precedate de definițiile competențelor partajate și succedate de definiția competențelor de sprijin.

5) Competențe de sprijinire, de coordonare sau completare

Potrivit art. 2 alin. (5) din TFUE, în anumite domenii și în condițiile prevăzute în tratate, Uniunea este competentă să întreprindă acțiuni de sprijinire, coordonare sau completare a acțiunii statelor membre, fără a înlocui însă, prin aceasta, competența lor în aceste domenii.

Politici interne – de sprijinire, de coordonare sau completare

Domenii de competență	TFUE	
	Titlul I Partea I	Partea a III-a
1. protecția și îmbunătățirea sănătății umane	art. 6 lit. (a)	Titlul XIV
2. industria	art. 6 lit. (b)	Titlul XVII
3. cultura	art. 6 lit. (c)	Titlul XIII
4. turismul	art. 6 lit. (d)	Titlul XXII
5. educația, formarea profesională, tineretul și sportul	art. 6 lit. (e)	Titlul XII

În mod evident, în cadrul acestei categorii, competența rămâne la nivel național.

Tratatul menționează că actele Uniunii obligatorii din punct de vedere juridic, adoptate pe baza dispozițiilor tratatelor referitoare la aceste domenii, nu pot implica armonizarea actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre.

6) Competențe generale de armonizare

Politici interne

Art. 114 din TFUE [ex-art. 100 alin. (4) din TCEE, ex-art. 95 din TCE] indică, în primul său alineat, că dispozițiile sale se aplică în vederea realizării obiectivelor enunțate la art. 26 din TFUE. Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social, adoptă măsurile privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre care au ca obiect instituirea și funcționarea pieței interne.

Articolul 118 din TFUE (introdus prin Tratatul de la Lisabona) stabilește că, în cadrul instituirii sau al funcționării pieței interne, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsurile referitoare la crearea de titluri europene de proprietate intelectuală pentru a asigura o protecție uniformă a drepturilor de proprietate intelectuală în Uniune¹, precum și la înființarea unor sisteme centralizate de autorizare, coordonare și control la nivelul Uniunii.

Într-o manieră generală, art. 352 alin. (1) din TFUE precizează că, „în cazul în care o acțiune a Uniunii se dovedește necesară în cadrul politicilor definite în tratate, pentru a atinge unul dintre obiectivele menționate în tratate, fără ca acestea să fi prevăzut atribuțiile necesare în acest sens, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după aprobarea Parlamentului European, adoptă măsurile corespunzătoare. În cazul în care dispozițiile respective sunt adoptate de Consiliu în conformitate cu o procedură legislativă specială, acesta hotărăște în unanimitate, la propunerea Comisiei și după aprobarea Parlamentului European”.

În conformitate cu art. 352 alin. (3) din TFUE, aceste măsuri nu pot implica armonizarea actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre în cazul în care tratatele exclud o astfel de armonizare.

De asemenea, este prevăzută o excepție legată de imposibilitatea folosirii pentru atingerea obiectivelor din domeniul politicii externe și de securitate.

Politici externe

Art. 216 din TFUE este considerat echivalentul art. 114 și 352 din TFUE, în ceea ce privește aptitudinea generală de extindere a domeniului acțiunii UE în plan extern.

Astfel, potrivit art. 216 alin. (1) din TFUE, Uniunea poate încheia acorduri cu una sau mai multe țări terțe sau organizații internaționale, în următoarele situații:

- (1) se prevede astfel în tratate;
- (2) încheierea unui acord (...) este necesară pentru realizarea, în cadrul politicilor Uniunii, a unuia dintre obiectivele stabilite prin tratate;
- (3) încheierea unui acord (...) este prevăzută printr-un act juridic obligatoriu al Uniunii;

¹ A.M. Conea, *The Interaction of Intellectual Property Rights with the Objectives and Competences of European Union*, în *Challenges of the Knowledge Society*, 2016, pp. 374-380; *idem*, *Desenul comunitar*, Ed. C.H. Beck, București, 2013.